VVH
Vereniging van Haptotherapeuten

Beroepscompetentieprofiel GZ-Haptotherapeut

Inhoudsopgave

Inhoudopgave 2
Voorwoord 3

1. Inleiding 4
2. Het beroep GZ-Haptotherapeut 5
3. Contact therapeut–cliënt 6
4. Werkveld 7
5. De GZ-Haptotherapeut in de eerstelijns gezondheidszorg 8
6. Doelgroep GZ-Haptotherapeut 9
7. Opleidingsniveau 10
8. Beroepscompetenties 12

Werkgroep Beroepscompetentieprofiel 15
Bijlage: Kennis en vaardigheden GZ-Haptotherapeut 16

Voorwoord

Voor u ligt het Beroepscompetentieprofiel van de GZ-Haptotherapeut.

Sinds de veertiger jaren van de vorige eeuw vond de toepassing van de wetenschap Haptonomie in eerste instantie plaats binnen de grenzen van beroepen in de gezondheidszorg en welzijnszorg, waarbij gesproken werd over de uitoefening van het betreffende beroep ***op haptonomische basis***.

In 1993 – waarin de Vereniging van Haptotherapeuten VVH (hierna te noemen VVH) is opgericht – is het vak ***Haptotherapie*** en het beroep ***Haptotherapeut*** door de VVH definitief geïntroduceerd. Sinds dat jaar heeft de Haptotherapie in Nederland veel ontwikkelingen doorgemaakt die geleid hebben tot een (h)erkenning binnen de (eerstelijns) gezondheidszorg en de uiteindelijke introductie van het keurmerk ***GZ-Haptotherapeut*** met de daaraan verbonden kwaliteitseisen.
Deze ontwikkelingen komen onder andere tot uitdrukking in een aantal belangrijke kwaliteitsdocumenten, te weten: Domeinbeschrijving Haptotherapie, Beroepsprofiel GZ-Haptotherapeut, Beroepscode GZ-Haptotherapeut.

Het bovenstaande heeft mede bijgedragen tot erkenning door de Zorgverzekeraars in Nederland, omdat in deze kwaliteitsdocumenten duidelijk staat omschreven wat ons domein is en wat er van ons als GZ-Haptotherapeut verwacht mag worden.
Met de toevoeging "**GZ**" wordt duidelijk gemaakt dat de Haptotherapie deel uitmaakt van de eerstelijns **G**ezondheid**Z**org in Nederland.

De VVH kiest voor een kwaliteitsbeleid met de daarbij behorende kwaliteits- en toelatingseisen, hetgeen tot uitdrukking komt in dit beroepscompetentieprofiel.

Constans Manganas
Voorzitter VVH

1. Inleiding

Het kwaliteitsbeleid van de VVH en de wens tot een duidelijke profilering van de GZ-Haptotherapeut als gekwalificeerd therapeutdeskundige binnen de (eerstelijns) gezondheidzorg in Nederland hebben een belangrijke rol gespeeld bij het ontwikkelen van dit beroepscompetentieprofiel. Bij de totstandkoming van dit competentieprofiel is onder andere uitgegaan van de domeinbeschrijving GZ-Haptotherapeut.

Dit beroepscompetentieprofiel beschrijft de competenties die een GZ-Haptotherapeut nodig heeft om optimaal zelfstandig te kunnen functioneren in de beroepspraktijk van de GZ-Haptotherapeut. Deze competenties worden bepaald door zijn kennis, inzicht, vaardigheden (professionele en therapeutische attitude) en persoonlijkheidsontwikkeling (waaronder persoonlijke affectieve ontwikkeling).

In dit beroepscompetentieprofiel staat allereerst wat de GZ-Haptotherapeut doet en waarvoor hij verantwoordelijk is. Vervolgens wordt aangegeven wat het opleidingsniveau van de GZ-Haptotherapeut moet zijn.
Tot slot worden de competenties van de GZ-Haptotherapeut geëxpliciteerd.

Het Beroepscompetentieprofiel is een ontwikkeldocument dat jaarlijks – indien noodzakelijk – door de VVH kan worden bijgesteld.

2. Het beroep GZ-Haptotherapeut

Haptotherapie baseert zich op de menswetenschap haptonomie: een wetenschap die de fenomenologie in het menselijk contact – met zichzelf, anderen en de omgeving – bestudeert en beschrijft (haptonomische fenomenen).

De mens wordt beschouwd als een ondeelbaar geheel – een persoon – waarbij lichamelijkheid, psyche en gemoed onderscheiden kunnen worden, maar niet als losstaand van elkaar beschouwd mogen worden. Ieder mens heeft naast rationele bestaansbevestiging (het feit dat hij bestaat) tevens affectieve Zijnsbevestiging (het feit dat je goed bent zoals je bent) nodig om zich te kunnen ontwikkelen tot een geïntegreerd, volledig en zich waardevol voelend mens, in staat tot betekenis verlenen en betekenis geven.

Haptotherapie is een persoonsgerichte therapie, die gekenmerkt wordt door een bevestigende ontmoetingsbereidheid van de therapeut. Dit vereist een door de rede en gevoel begeleid kennis-, begrips- en inzichtsvermogen.

De essentie van de haptotherapie is om de cliënt te helpen zich (weer) bewust te worden van zijn eigen aangeboren vermogens om zich te kunnen richten tot en zich te kunnen openen voor bevestigend contact en deze vermogens te kunnen ontplooien.
De gevoelens van eigenheid en oorspronkelijkheid (***authenticiteit***) worden hierdoor hersteld en bevorderd.

Indien de cliënt, na (opnieuw) kennismaken met deze aangeboren vermogens, ervoor kiest om zich verder te willen ontwikkelen, zal de GZ-Haptotherapeut – in een op maat afgestemd affectief aanbod – dienen aan te sluiten bij de hulpvraag en de ontwikkelingsfase van de cliënt / patiënt.

GZ-Haptotherapeuten zijn werkzaam op het terrein van het bevorderen en / of het in stand houden van het welbevinden en het zo optimaal mogelijk (laten) functioneren van de mens. Zij houden zich bezig met zowel lichamelijke als psychische problematiek. Als zodanig heeft de Haptotherapie een plaats binnen de (eerstelijns) gezondheidszorg.

Het uiteindelijke doel van de Haptotherapie is een groei naar autonomie en authenticiteit.

3. Contact therapeut – cliënt

De GZ-Haptotherapeut: heeft een open, lerende attitude, waarin respect voor eigenheid, normen en waarden van de cliënt doorklinkt.
Hij handelt vanuit een betrokkenheid op de cliënt (empathie) waarbij hij een optimaal appèl doet op diens eigen vermogen, verantwoordelijkheid en inzichten, waaronder ook de bereidheid tot reflecteren. Daarnaast laat hij de cliënt aan den lijve ervaren en bespreekt hij met hem de ontwikkeling van zijn gevoelsleven, het herkennen van gevoelens en lichamelijke gewaarwordingen en de waardering en de betekenis hiervan in het dagelijks leven.

Zoals hiervoor is aangegeven, schept de GZ-Haptotherapeut in het contact – en vooral in de aanraking – die voorwaarden voor de cliënt om zijn hulpvraag en zichzelf daarin onder ogen te zien.

De effectiviteit van de behandeling wordt bepaald door het inbrengen van de beroepsspecifieke kennis, inzicht en (contactuele) vaardigheden van de GZ-Haptotherapeut (professionele en therapeutische attitude), waaronder een voortdurende reflectie gedurende het behandelproces op zijn eigen handelen en op de reacties van de cliënt. Er wordt betekenis verleend aan ervaringen en gevoelens. De GZ-Haptotherapeut zelf is ook een belangrijk element in de therapie. Het toepassen van haptotherapeutische vaardigheden of kennis is niet mogelijk als hij zelf "buiten schot blijft". De persoonlijkheid van de GZ-Haptotherapeut (waaronder de eerder genoemde persoonlijke affectieve ontwikkeling) klinkt door bij het toepassen van zijn haptotherapeutische interventies. De wisselwerking en wederkerigheid in het contact tussen de GZ-Haptotherapeut en zijn cliënt zijn de basis van de haptotherapie. Hiermee wordt de cliënt uitgenodigd om stil te staan bij zijn eigen gevoelens om vervolgens nieuwe ervaringen op te doen.

4. Werkveld

De GZ-Haptotherapeut is werkzaam in de (eerstelijns) gezondheidszorg en kan zonder verwijzing geconsulteerd worden (vrije toegankelijkheid).
Verwijzing naar de GZ-Haptotherapeut vindt voornamelijk plaats door artsen, psychiaters, fysiotherapeuten, psychologen, psychotherapeuten, seksuologen, (bedrijfs)maatschappelijk werkers, (ortho)pedagogen, arbodiensten, enz.
De GZ-Haptotherapeut is voornamelijk werkzaam in de solopraktijk (individueel). Daarnaast kan hij werkzaam zijn in een instelling zoals revalidatiecentrum, verpleeghuis, (psychiatrische) kliniek.
Hij is in staat om samen te werken met collega's (monodisciplinair) en beroepsbeoefenaren uit andere disciplines (multidisciplinair).

Haptotherapie is veelal individueel. Het kan echter wenselijk zijn om personen uit de directe leefwereld van de cliënt bij het therapeutisch proces te betrekken, zoals een partner of de ouder(s) van kinderen.

5. De GZ-Haptotherapeut in de (eerstelijns) gezondheidszorg

De GZ-Haptotherapeut kan zonder verwijzing geconsulteerd worden (vrije toegankelijkheid). Derhalve dient hij competenties te bezitten m.b.t. screening, anamnese, gebruik van vragenlijsten, dossiervorming en haptotherapeutisch onderzoek om indicaties en contra-indicaties te onderkennen.

Bij screening wordt gebruik gemaakt van het concept "klinische vlaggen" om onderscheid te kunnen maken tussen de verschillende herstelbelemmerende risicofactoren.

Er zijn vier klinische vlaggen te onderscheiden:

- Rode vlaggen:
  Tekenen of signalen die wijzen op een specifieke oorzaak voor klachten.
  Zij kunnen duiden op ernstige pathologie en vereisen aanvullende medische diagnostiek.

- Gele Vlaggen:
  Tekenen of signalen die wijzen op gedragsmatige of psychosociale risicofactoren.

- Blauwe vlaggen:
  Tekenen of signalen die wijzen op sociale en economische risicofactoren.

- Zwarte vlaggen:
  Tekenen of signalen die wijzen op beroepsmatige risicofactoren.

Steeds meer beroepsbeoefenaren binnen de eerstelijns gezondheidszorg, alsmede cliënten, ontdekken de mogelijkheden van de behandeling door een GZ-Haptotherapeut. Hierdoor ontstaat een toenemende vraag naar bekwame GZ-Haptotherapeuten.

Communicatie over de mogelijkheden en de grenzen van het beroep GZ-Haptotherapeut zal bijdragen aan een juiste beeldvorming en positionering binnen de eerstelijns gezondheidszorg in Nederland.

6. Doelgroep GZ-Haptotherapeut[1]

De GZ-Haptotherapeut begeleidt / adviseert mensen met vragen omtrent kwaliteit van leven en met emotionele problemen, waarbij er een verstoring is in het evenwicht tussen enerzijds draagkracht en anderzijds draaglast. Deze emotionele problemen kunnen in relatie staan tot:

Lichamelijke disfuncties (met een mogelijke psychosomatische oorzaak), zoals

- blokkades in bewegingsapparaat/bewegingspatronen
- pijn- en spanningsklachten
- voorkeurshoudingen en -bewegingen.

Psychosociale disfuncties, zoals

- relationele problematiek, waaronder hechtingsproblemen
- verlies-/traumaverwerking
- problemen in de werksfeer / burn out.

Intrapsychische problematiek, zoals

- verstoring/stagnering in ontwikkeling of ontplooiing
- problemen die verband houden met de overgang van de ene naar de volgende levensfase
- moeilijkheden bij herkennen, ervaren, verwoorden en delen van gevoelens en het herkennen en ervaren van eigen grenzen
- negatief lichaamsbeeld/zelfbeeld
- zingevingvraagstukken
- moeilijkheden ten aanzien van ziekte, handicaps en naderend sterven.

[1] Domeinbeschrijving GZ-Haptotherapeut, hoofdstuk 4: Indicatiegebied Haptotherapie

7. Opleidingsniveau

De kwaliteit van de zogenoemde gezondheidskundige verzorging die GZ-Haptotherapeuten aanbieden, wordt gegarandeerd door drie (3) cumulatieve voorwaarden waaraan ten minste voldaan dient te worden, namelijk:

1. Diploma van een door het Ministerie van OCW erkende HBO opleiding Gezondheidszorg / Welzijnszorg;
2. Diploma van een door de SPHBO erkende beroepsopleiding tot GZ-Haptotherapeut;
3. HBO medische basiskennis, (separaat diploma of als onderdeel van de vooropleiding).

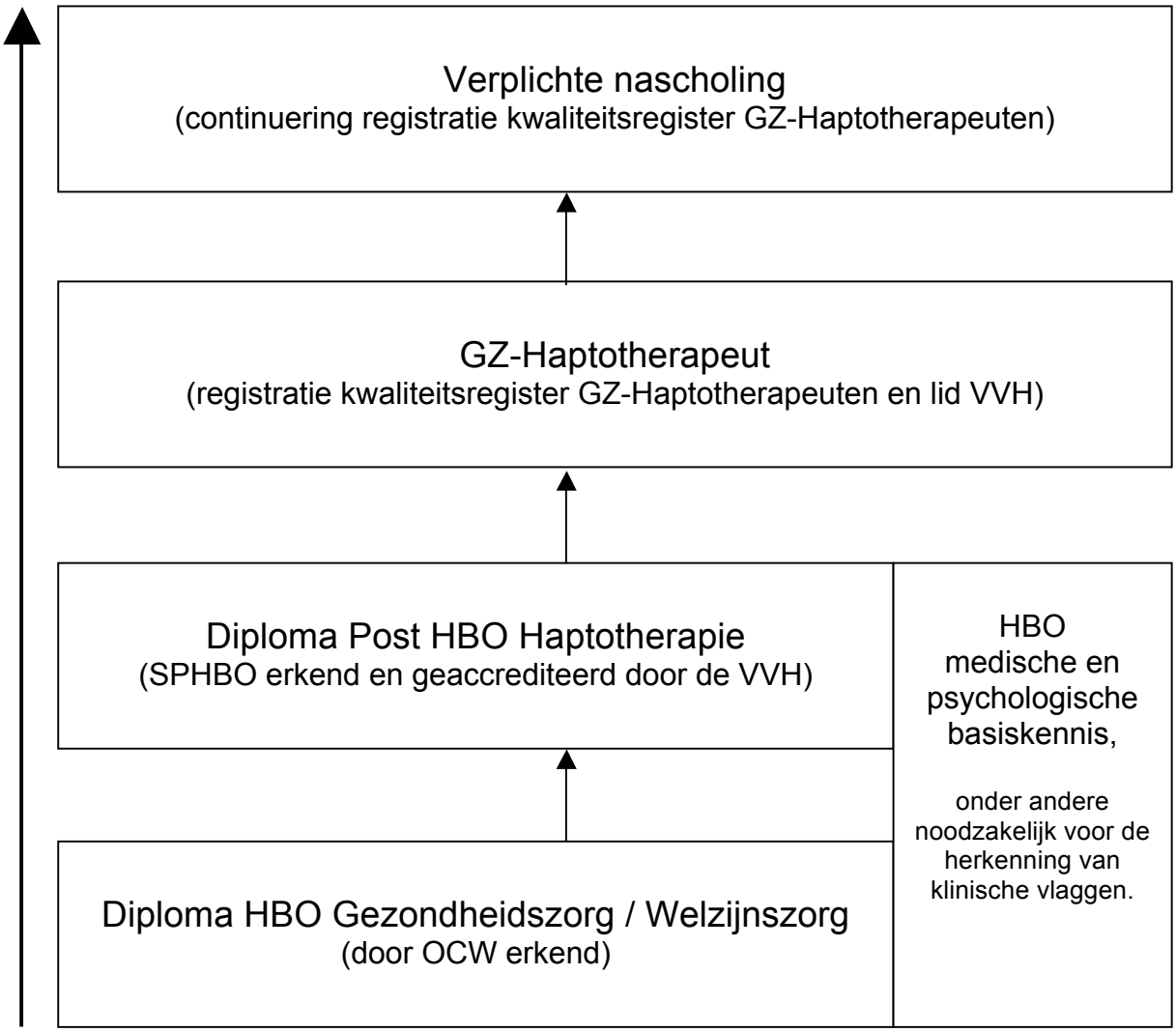
Gezien de benodigde specifieke kennis en vaardigheden van de in de (eerstelijns) gezondheidszorg werkende GZ-Haptotherapeut worden er door de Vereniging Van Haptotherapeuten VVH hoge eisen gesteld aan de geaccrediteerde beroepsopleidingen tot Haptotherapeut[2].

- Vanuit de beroepsopleidingen wordt de kwaliteit door de Stichting Post Hoger Beroeps Onderwijs (SPHBO) jaarlijks gecontroleerd.
- Vanuit de Vereniging van Haptotherapeuten (VVH) wordt de kwaliteit door de Commissie voor Accreditatie Opleidingen eveneens jaarlijks gecontroleerd aan de hand van het Accreditatie Instrument Opleidingen Haptotherapie.

Uitgaande van de hoge mate van professioneel gedrag, het zelfstandig werken aan en met medemensen, het zelfstandig definiëren, analyseren en oplossen van de aangeboden problematiek, komen tot vaststelling en uitvoering van een behandelwijze (therapie) waaraan kwalitatief hoge eisen worden gesteld, moet geconcludeerd worden dat de werkzaamheden en de te dragen verantwoordelijkheden van de GZ-Haptotherapeut uitsluitend kunnen worden uitgevoerd op minimaal hbo-niveau.

[2] Domeinbeschrijving GZ-Haptotherapeut, hoofdstuk 7B

Ten behoeve van het bevorderen c.q. onderhouden van de kwaliteit van de beroepsuitoefening op het gebied van kennis, inzicht, vaardigheden en attitude dient de geregistreerde GZ-Haptotherapeut periodiek nascholing te volgen om geregistreerd te kunnen blijven in het Kwaliteitsregister van GZ-Haptotherapeuten.

8. Beroepscompetenties

- *Deskundigheid*
  De GZ-Haptotherapeut is als therapeutdeskundige werkzaam binnen het domein van de Haptotherapie. In deze rol zet de GZ-Haptotherapeut zijn deskundigheid in bij diagnostiek en behandeling / interventie. Hij geeft primair aandacht aan het behandelen van de door de cliënt gestelde hulpvraag. De hulpverlening door de GZ-Haptotherapeut kan uitsluitend tot stand komen door een gezamenlijke inspanning van therapeut en cliënt, al dan niet in samenwerking met de leefwereld van de cliënt. De GZ-Haptotherapeut dient op basis van zijn specialistische kennis en inzichten, zijn hulpverlening zoveel mogelijk af te stemmen op de individuele cliënt.

- *Brede professionalisering*
  De GZ-Haptotherapeut bezit de professionaliteit die nodig is om goed te functioneren en zelfstandig zijn taken te kunnen uitvoeren – nu en in de toekomst – . Hij is daarmee in staat tot het verder ontwikkelen van de eigen beroepsuitoefening, de beroepsattitude en het beroep zelf (éducation permanente).

- *Multidisciplinaire integratie*
  Van de GZ-Haptotherapeut mag verwacht worden dat hij integratief kan denken en werken (klinisch handelen) op basis van de verschillende kennisdomeinen[3] binnen de Haptotherapie.

- *Toepassing van wetenschappelijke inzichten*
  De GZ-Haptotherapeut dient wetenschappelijk onderzoek te kunnen vertalen in praktisch handelen. Bij het oplossen van probleemstellingen, waarmee een GZ-Haptotherapeut geconfronteerd wordt, dient hij in staat te zijn relevante wetenschappelijke inzichten, theorieën, concepten en onderzoeksresultaten te kunnen begrijpen en toepassen.

- *Brede inzetbaarheid*
  De GZ-Haptotherapeut is in staat zijn kennis, inzichten en vaardigheden in meerdere uiteenlopende beroepssituaties te kunnen toepassen.

[3] Domeinbeschrijving GZ-Haptotherapeut, hoofdstuk 7A

- *Creativiteit en complexiteit in handelen*
  De GZ-Haptotherapeut dient in staat te zijn om vraagstukken die zich in zijn beroepspraktijk voordoen, waarvan het probleem op voorhand niet duidelijk is omschreven, met professionele kwaliteit te behandelen om zo tot een oplossing te kunnen komen, danwel adequaat door te verwijzen.

- *Probleemgericht werken*
  Op basis van relevante kennis en theoretische en praktische inzichten, dient de GZ-Haptotherapeut complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk zelfstandig te kunnen definiëren en analyseren. In dit licht moet hij zinvolle (nieuwe) interventies kunnen ontwikkelen en toepassen. Hij dient de effectiviteit van deze interventies te kunnen beoordelen en te evalueren.

- *Methodisch en reflectief denken en handelen*
  De GZ-Haptotherapeut dient realistische therapeutische doelen te kunnen stellen, werkzaamheden te kunnen plannen en deze planmatig te kunnen afwerken. Tevens kan hij, op basis van het verzamelen en analyseren van relevante informatie, reflecteren op zijn eigen beroepsmatig handelen.

- *Sociaal- communicatieve bekwaamheid*
  De GZ-Haptotherapeut dient te kunnen communiceren en te kunnen samenwerken met anderen in de sociale context van zijn beroepsmatig handelen. Hij moet kunnen voldoen aan de eisen die een multidisciplinaire samenwerking aan hem stelt.

- *Screenen*
  De GZ-Haptotherapeut moet, door onder andere het stellen van gerichte vragen, tests of andere diagnostische verrichtingen, in staat zijn om onderscheid te kunnen maken tussen verschillende herstelbelemmerende risicofactoren (klinische vlaggen) en te beoordelen of de hulpvraag binnen het competentiegebied van de GZ-Haptotherapeut valt. Hij moet op basis daarvan adequaat kunnen handelen (in behandeling nemen, intercollegiaal overleg, doorverwijzen).

- *Diagnosticeren*
  De GZ-Haptotherapeut dient op basis van anamnese en onderzoek te kunnen beoordelen of Haptotherapie geïndiceerd is en / of contra-indicaties aanwezig zijn. De GZ-Haptotherapeut zet zijn beroepsspecifieke vaardigheden in en fungeert hierbij in het contact met de cliënt als het ware als instrument. Invoelen (empathie), aanvoelen (ervaring), meevoelen (sympathie) en doorvoelen, alsmede de inbreng van de specifieke haptonomische mensbenadering, zijn de belangrijkste elementen in de attitude van de GZ-Haptotherapeut, bij het komen tot de vaststelling van een haptotherapeutische diagnose.

- *Vaststellen behandelplan*
  De GZ-Haptotherapeut is – op basis van de haptotherapeutische diagnose – in staat om samen met de cliënt een gericht behandelplan op te stellen en te bespreken.

- *Behandelen*
  De effectiviteit van de behandeling wordt mede bepaald door de affectieve contactuele vaardigheden van de GZ-Haptotherapeut (persoonlijkheidsontwikkeling).

Als indicatie voor de kennis en vaardigheden die ten grondslag liggen aan de beroepscompetenties van de GZ-Haptotherapeut wordt verwezen naar de bij dit profiel behorende bijlage[4]:

[4] "Kennis en vaardigheden GZ-Haptotherapeut"

Werkgroep Beroepscompetentieprofiel

De **Werkgroep Beroepscompetentieprofiel** bestaat uit de hiernavolgende personen:

- F.M.T. Booyink, GZ-Haptotherapeut
  Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

- Drs. P.M. Bouwman, GZ-Haptotherapeut
  Lid van de Commissie van Toezicht voor de Haptotherapie

- J. Guichelaar, GZ-Haptotherapeut
  Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

- T.M.B. Huisman, GZ-Haptotherapeut
  Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

- M.E. de Jonge
  Directeur van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

- Dr. G.A. Klabbers, GZ-Haptotherapeut
  Secretaris van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

- S. Taat-Piena, GZ-Haptotherapeut
  Lid van de Commissie van Toezicht voor de Haptotherapie

- Ds. R.H. de Vos, Vertrouwenspersoon
  Buitengewoon lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

- J.M.P. Wijnakker, GZ-Haptotherapeut
  Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

Vereniging van Haptotherapeuten VVH
Eerste Keucheniusstraat 35 H
1051 HP Amsterdam
Tel.: 020 – 4887116
Website: www.haptotherapeuten-vvh.nl

Bijlage

Kennis en vaardigheden GZ-Haptotherapeut

- Algemeen therapeutisch
- Haptotherapeutisch
- Organisatorisch
- Communicatief (interpersoonlijk)
- Reflectief (intrapersoonlijk)

1. Algemeen therapeutisch

- Therapeutisch proces kunnen starten, faseren, begrenzen, afronden en afsluiten
- Professionele (therapeutische) attitude
- Present, Transparant, Prudent (PTP) principes (veiligheid kunnen bieden)
- Medische basiskennis
- Kennis van stresstheorie en daarbij behorende (neuro)fysiologische fenomenen
- Kennis van psychopathologie (DSM IV), (psycho)somatiek, e.a.
- Kennis van psychologische processen (overdracht - tegenoverdracht, weerstand, traumaverwerking), coping / leerstijlen en vaardigheden om hiermee om te gaan.
- Kennis van de klinische vlaggen
- Weet hebben van en om kunnen gaan met emoties
- Weet hebben van ethiek
- Kennis van het bio-psycho-sociaal model
- Kennis van relatie belasting - belastbaarheid

2. Haptotherapeutisch

- Bewust van en uitdrukking kunnen geven aan gevoelsaspecten, gevoelsbewegingen
- Weet hebben van gevoelslagen
- Het kunnen inbrengen van affectieve kwaliteiten
- Hulpvraag van de cliënt kunnen "verstaan" en kunnen plaatsen in het perspectief van hechting, socialisatie, persoonlijke ontwikkeling, draagkracht, veerkracht en vertalen naar een haptotherapeutisch behandelplan en -proces (voortgang).
- Ontwikkeling van eigen haptonomische vermogens en vaardigheden
- Kunnen reflecteren
- Kennis van de haptonomische fenomenologie
- Pijn, spanning, en andere (lichamelijke) reacties kunnen herkennen en kunnen plaatsen bij problematiek en emoties (depressie, angst, verdriet, agressie)
- Kennis van ontwikkelingspsychologie, hechtingtheorie, rolgedrag, genderidentiteit
- Zicht hebben op therapeutische processen
- Kennis van mensvisie in relatie tot filosofische stromingen

3. Organisatorisch

- Kader kunnen bieden en bewaken (tijdsstructuur)
- Methodisch werken
- Dossiervoering; verslaglegging
- Praktijkvoering

4. Communicatief (interpersoonlijk)

a. *gespreksvaardigheden in relatie tot cliënt*:
- actief luisteren
- expliciteren
- concretiseren
- reflecteren
- confronteren
- problematiseren
- parafraseren
- evalueren
- samenvatten
- metacommunicatie

b. communicatie met verwijzers, collega's, derden:
- domeinbepaling
- indicatiestelling
- rapportage
- overleg
- afstemmen

5. Reflectief (intrapersoonlijk)

- Reflecteren op eigen handelen (intervisie): terugkijken en waarderen, tot nieuwe inzichten kunnen komen, in praktijk brengen van nieuwe handelingsstrategieën en weer kritisch terugkijken (eigen leerproces sturen
- Weet hebben van eigen kunnen en waar nodig hulp kunnen vragen (intercollegiale consultatie), kunnen begrenzen en cliënt adequaat door verwijzen
- Sterkte - zwakte analyse